

KIRKEGÅRDEN

Juni 2018

38. årgang

3

og ingen ham en Krans til Kisten gav,
paa hjemlig Jord ham rejstes dette Minde.

klassisk og moderne
indretning på kirkegården

kantsætning og armering
af udearealer...

affaldssortering med bl.a.
BIKAB

LANDSKAB

PARK & BYRUM

TLF: 7023 2999

WWW.G9.DK

INDHOLD

s. 04	Temadag om persondataforordningen
s. 06	Røde og blå skovle
s. 10	Overgangen til nyt lønsystem-FLØS 3
s. 12	Kirkebil til kirkegårdsbesøg
s. 14	Kørselsordning til Hørsholm Kirkegård
s. 16	Sammenfatning af CFU-resultatet 2018
s. 18	Sønderho Ny Kirkegård
s. 20	En sommergæst i kirketårnet
s. 26	Kursustilbud
s. 32	Profil - Tonny Lohmann Jensen
s. 34	Det grønne hjørne
s. 36	Kort nyt
s. 38	Kalender

FORSIDE

Fanøkvinden med sine to børn, der spejder ud over havet, er en del af mindelunden på Sønderho Ny Kirkegård. Skulpturen er en del af et cirkulært anlæg, hvor der er rejst 21 kampesten med navnene på sømænd fra Sønderho, der enten er omkommet på havet eller er døde i fremmed havn siden 1872. Foto: Jørn Skov.

REDAKTION

Redaktør:

Lene Halkjær Jensen,
Humblebæk Kirkegård
Tlf. 2624 7228
E-mail: lene.bladet@mail.dk

Redaktion:

Anders Beck Larsen
Nyborg Kirkegårde
E-mail: anders@nyborg-kirkegaarde.dk

Tommy Christensen
Tlf. 20 41 61 86
E-mail: tcchristensen@outlook.dk

Jens Dejgaard Jensen,
Silkeborg Kirkegårde og Krematorium
Tlf. 2393 9300
E-mail: jdj@skk.dk

Jørn Skov
Tønder Kirkegård
E-mail: tonder-kirkegaard@mail.tele.dk

Christian Høybye Hougaard
Gjellerup Kirkegård
E-mail: chha@km.dk

Sekretariat:

Foreningen af Danske Kirkegårdsledere
Springbakken 1
9230 Svenstrup J.
E-mail: kontor@danskekirkegaarde.dk
Tlf: 60 53 59 00

Layout og tryk:

Jello ApS
Tlf. 3145 0050
E-mail: da@jello.dk

Redaktionelt stof og annoncer til 'KIRKEGÅRDEN' nr. 4, 2018 sendes til lene.bladet@mail.dk senest d. 20. juli 2018
Artiklernes indhold er ikke nødvendigvis et udtryk for Redaktionens, FDK's eller DKL's holdning.

TEMADAG OM PERSONDATAFORORDNINGEN

Tekst og foto: Anders Beck Larsen
anders@nyborg-kirkegaarde.dk

Ved FDK's temadag 19. april blev vi klædt godt på til håndtering af persondata efter 25. maj, hvor EU's persondataforordning træder i kraft.

Torben Stærgaard lagde ud, og opfordrede os til at blive klar, når de nye regler træder i kraft 25. maj i år.

Den nye forordning tager udgangspunkt i databeskyttelsesdirektivet af 1995. Forordningen følges op af en regional databeskyttelseslov gældende for Danmark. Den er endnu ikke vedtaget, men berammet til 3. behandling 3. maj.

Opstramning

I folkekirken har behandling af persondata været underlagt persondataloven og sikkerhedsbekendtgørelsen siden 2000. I forhold til de gældende regler skal der ske en opstramning på 2 områder:

- Der skal udarbejdes skriftlige procedurer for behandling af persondata, og skriftlig dokumentation for at de overholdes.
- Der skal indgås databehandlingsaftaler, hvis man har andre til at behandle sine data. Kirkeministeriet laver aftaler med de behandlere, som varetager de fælles it løsninger.

Nye bestemmelser

Forordningen indeholder nogle nye bestemmelser:

- Registreredes rettigheder (ret til at blive glemt). Man skal sørge for at slette data, hvis det ikke længere har et formål at bevare dem.
- Man skal føre fortegnelser over behandling af personoplysninger.
- Man har pligt til at anmelde sikkerhedsbrud til Datatilsynet indenfor 72 timer.

Sanktionsmuligheder

Forordningen indeholder en væsentlig ændring af bøde og strafbestemmelserne. Overtrædelse af reglerne kan medføre en bøde på op til 4% af bevillingen, dog max 16 mio. kr.

Gennemgå forretningsgangen

Ved udarbejdelse af procedurer, skal man være opmærksom på, at det som grundprincip gælder, at en medarbejder kun må have adgang til de data, som vedkommende skal arbejde med. Procedurene skal tænkes ind som en helhed. Som en regnskabsinstruks. Man bør gennemgå sine processer og systemer: Hvor behandler vi persondata? Lever vi op til kravene. Man bør adskille bruger- og administrationsrettigheder, og logge ind i overensstemmelse med den opgave, som man skal udføre.

Databeskyttelsesforordningen gælder for afdøde i 10 år efter dødstidspunktet.

Kirkeministeriet sikrer, at Kirkenettet lever op til kravene. Anvender man eget udstyr, har man selv ansvar for, at det lever op til kravene.

På DAP under grupperum vil Kirkeministeriet løbende indlægge information om de initiativer og aktiviteter, der fra centralt hold er iværksat med henblik på at sikre, at folkekirkens menighedsråd, pastorater, provstier, stifter og uddannelsesinstitutioner kan leve op til kravene i databeskyttelsesforordningen og databeskyttelsesloven. Kirkeministeriet vil bistå med en oprydning i adgangsrettigheder ved at alle skal have genautoriseret deres adgang senest 25. maj. Kirkeministeriet vil ligeledes lave databehandlingsaftaler med de folkekirkelige leverandører, som de enkelte menighedsråd kan tiltræde.

Torben Stærgeard, kontorchef i Kirkeministeriets IT-kontor fortalte om kirkeministeriets syn på den nye Persondataforordning. Hvor kommer vi fra og hvad skal der ske fremover. Hvilken rolle har Kirkeministeriet og hvilke konkrete tiltag har de igangsat.

Jurist Lone Hamborg fortalte om persondataforordning. Hvilke emner er omfattet, og hvorledes skal det påvirke vores måde at håndtere data på både i den fysiske verden og rent digitalt.

Alle er omfattet

Jurist Lone Hamborg uddybede emnet. Persondataforordningen vil ændre måden hvorpå alle i EU arbejder med personfølsomme data på. Som dataemner skal man betragte kunder, kollegaer, medlemmer og medarbejdere. Formålet med lovgivningen er at beskytte den enkelte i samfundet, og give rettigheder til den enkelte borger. Fremover skal den enkelte have sikkerhed, ret til indsigt i, og kontrol med oplysninger om sig selv.

Persondatareglerne gælder for alt og alle, der ikke decideret er privat. Reglerne omfatter enhver information om en identificerbar fysisk person. Det gælder bl.a. navn, adresse, et billede eller oplysninger om sundhedsforhold eller tilhørsforhold af enhver art.

Bag lås og slå

Man skal sikre sig, at personoplysninger ikke kan ses af andre end dem, som skal behandle dem. Det gælder både

fysisk, og digitalt. Fysisk må der ikke ligge papirer fremme med personoplysninger. De skal låses inde indtil de skal bruges i forbindelse med sagsbehandlingen. Har man billeder af sine ansatte på hjemmesiden skal man have den enkeltes samtykke.

Digitalt skal man sikre sig, at andre ikke kan få adgang til persondata. Der skal være en personlig adgangskode på PC'erne, og man må ikke forlade sin plads uden at logge ud. Man skal anvende et anerkendt antivirusprogram og bruge indstillinger med højeste sikkerhed. På de digitale enheder, som bruges arbejdsmæssigt, bør man kun have arbejdsrelevante programmer/apps installeret. Man bør undlade at bruge G-mail som arbejdsmail.

Lone Hamborg henviste til Datatilsynets hjemmeside, hvor de har listet 12 gode råd, som man bør følge. ■

RØDE OG BLÅ SKOVLE

Af Jens Dejgaard Jensen
jdj@skk.dk

Der er forskel på skovlene

- Vedligehold af bede rundt om kirken
- Begravelser
- Arbejde på fællesarealer

- Vedligehold af gravsteder mod betaling
- "Etablering" af gravsteder mod betaling

Virkelighedens beregning af momsfradragsprocenten er desværre ikke helt så enkel som i Jacob Øllgaard-Nicolajsens meget illustrative eksempel. Fra Jacob Øllgaard-Nicolajsens indlæg.

Momsfradrag for dummes. Ved FDKs temadag den 19. april gjorde oplægsholderne et godt forsøg på at popularisere svært stof. Baggrunden er en dom i Landsskatteretten 12. december 2017, hvor et menighedsråd blev belært om de delvise momsfradrag.

Meget kort fortalt findes der tre slags momsfradrag: **Intet fradrag** af moms vedr. udgifter til aktiviteter udenfor momsloven (begravelser, kremeringer f.eks.) og udgifter der er fuldt finansieret af ligningsmidler (kirkelige handlinger f.eks.) – **fuldt fradrag** af moms for varer/ydelser, der sælges videre (sommerblomster og gran til gravsteder f.eks.) – **delvist fradrag** af moms for ydelser/varer/maskiner der anvendes både til det ene og det andet (arbejdstøj, redskaber, omlægning af kirkegårdsafdeling f.eks.). Og problemerne opstår, når det delvise fradrag skal beregnes, de to øvrige er nemme nok at håndtere. For virkeligheden

er jo ikke som i det malende eksempel på illustrationen: En blå skovl, med momsfradrag, som kun må anvendes til arbejde der ender med en faktura til en kunde, samt en rød skovl der skal bruges til alt arbejde finansieret af ligningsmidler eller indtægter fra begravelser (som er udenfor momslovens område).

Realitetstjek af delvist momsfradrag

Både Jacob Øllgaard-Nicolajsen (Kirkeministeriet) og Tommy Christensen (PWC) gjorde meget ud af at forklare om metodefriheden i opgørelsen af delvist momsfradrag. Men det blev også pointeret, at når man opgør det delvise fradrag, bør man foretage et realitetstjek: hvor stor del af kirkegårdens drift betales af egne momspligtige indtægter? Her kan henvises til Landsforeningen af Menighedsråds metode, som blev offentliggjort på DAP 1. februar 2018: Kirkegårdens egne indtægter i % af de samlede udgifter

(løn + øvrige udgifter). Det delvise momsfradrag bør svare nogenlunde til denne %-sats. Eksempel: Har kirkegården momspligtige indtægter for 2 mio. kr. og samlede udgifter for 4 mio. kr., bør det delvise momsfradrag være ca. 50%. Denne metode har baggrund i dommen i Landsskatteretten.

Skøn

Delvist momsfradrag er ikke en eksakt videnskab. Det beror på skøn og vurdering. Den procentdel af momsen man trækker fra, skal være begrundet med argumenter og dokumentation. For eksempel hvis kirkegården bruger arbejdstid med momsbelagt arbejde (gravstedsydelse) som grundlag for fradraget, så er det godt at have medarbejdernes tidsregistrering som bilag til momsopgørelsen. Kirkeministeriets regneark vedrørende momsfradraget har altså fortsat gyldighed som metode, men opfordringen fra oplægsholderne er: Sørg for at argumenterne er i orden. Og tjek kirkegårdens egenfinansiering – delvist momsfradrag på 85% harmonerer ikke med en egenfinansiering på 50%.

Endnu mere skøn

Landsskatteretten lagde også vægt på, at der skal anvendes forskellige fradrag afhængig af aktiviteten. I den aktuelle dom blev der fastlagt en procentsats for kirkegårdens fællesudgifter og et redskabshus (40% i begge tilfælde,

men vurderet hver for sig) - og et meget lavere fradrag for anlæg af et dige (13%).

Aktuelt betyder det – som det også fremgår af PWCs momsvejledning fra 2016 – at flere forskellige momsfradragprocenter kan være relevante. Regnskabsførerne skal vurdere om en given aktivitet har samme fradrag. Eksempelvis er det relevant at se aktiviteterne kirke/kirkelige handlinger, sognegård, kirkegård, krematorium, kontor delt mellem kirkegård og andre kirkefunktionærer, som forskellige aktiviteter med forskellige momsfradrag. Endvidere viser dommen, at større anlægsarbejder på kirkegården også bør vurderes som særskilte aktiviteter med særskilte fradragprocenter.

Kilder:

- Kirkeministeriets nyhedsbrev af 20.12.2017 og Momsvejledning (begge kan ses på DAP).
- www.afgoerelsesdatabasen.dk, søg efter journalnr. 13-0187000 af 12. december 2017.
- www.pwc.dk/da/publikationer/2016/momsvejledning-for-lokale-menighedsraad.pdf
- Jacob Øllgaard-Nicolajsen og Tommy Christensens præsentationer er på adressen <http://danskekirkegaarde.dk/information/indl%C3%A6g-fra-temadage> ■

Oppe Sundby 2017

Nykøbing Falster 2017

Farum 2017

Silkeborg 2017

Lisette

SIKRING AF GRAVSTEN og reovering af jern hegn

25 års garanti på alt udført arbejde

Sikkerhedstjek og dokumentering:
80,- kr. pr. sten *ekskl. moms*

Vores priser:

Op til 90cm: Kr. 1.440,- *ekskl. moms*
Op til 120cm: Kr. 1.760,- *ekskl. moms*
Op til 150cm: Kr. 2.800,- *ekskl. moms*
Op til 350cm: Kr. 4.000,- *ekskl. moms*

Mere information på vores hjemmeside
www.tryggsten.dk

TRYGG ApS
CVR 38851837

Kontakt os i dag:

Lisette Jespersen: 5017 6663
lisette@tryggsten.dk

Andreas Sundbom: 5019 8398
andreas@tryggsten.dk

dansk byggeri
Medlem af Dansk Byggeri

KIRKEGÅRDENS TEMANUMMER 2018

FOR MEGET PLADS – OG HVAD SÅ?

Kirkegårdens ledige arealer kan anvendes til mange forskellige formål; fx opsætning af bistader, eller anlæg af en gravplads for andre trosretninger – Her ase- og vanetrossamfundet Forn Sidrs gravplads på Assistens Kirkegård i Odense.

Tema:
**FOR MEGET
PLADS – OG
HVAD SÅ?**

Traditionen tro er KIRKEGÅRDEN nr. 4 et temanummer, og i år er emnet den overskydende plads, der er på mange kirkegårde rundt om i landet; både på de store kirkegårde og på de helt små...

Ændringen fra at de fleste førhen blev begravet i kiste og til at kremation nu er langt det mest almindelige, har gjort, at der nu er megen ledig plads på mange af landets kirkegårde. Og det kan være en svær øvelse, at få skabt harmoni og sammenhæng på en kirkegård, hvor der er langt mellem de aktive gravsteder, eller hvor der er store arealer, der slet ikke er taget i brug.

De ledige arealer kan ligge hen med klippet græs, eller de kan anlægges og anvendes på mange andre måder: Indpasing af nye gravstedsformer mellem de eksisterende kistegrave, tilplantning med buske eller stauder, arealer med

naturgræs eller blomsterenge, indretning til nye formål, som fx legeplads, opholdsområde eller...

Redaktionen efterlyser derfor eksempler på idéer og løsninger til, hvordan de ledige arealer kan anvendes. Bidragene kan være billeder med en, kort forklarende tekst, eller en lille artikel. Alle bidrag, eller forslag til anlæg, der kunne være interessante at få beskrevet, er meget velkomne.

Håbet er, at temanummeret kan komme til at fungere som et lille inspirationskatalog over mulige måder, hvorpå de ledige arealer kan anvendes – Med praktiske eksempler fra alle egne af landet, og fra både små og store kirkegårde.

Temanummeret har deadline d. 20. juli – og billeder skal helst sendes i den bedste (originale) opløsning. ■

Droner giver digitale kort på en simpel, sofistikeret og økonomisk måde!

Det er ikke så kompliceret at oprette digitale kort korrekt. Der er mange penge at spare ved at gøre det rigtige undervejs. Vi vejleder dig og sikrer, at du får den bedst mulige basis og viden.

Ortofoto er brugt til kortlægning. Alt er skalerbart og kan måles.

Det digitale kort forenkler og sparer penge. Forskellen på et digitalt kort og et papirkort er, at det digitale kort kan anvendes til al virksomhed på kirkegården, og at det løbende kan opdateres. Det danner grundlag for seriøst arbejde. De tegner enkelt mål, planlægger og justerer aktiviteterne:

- Gravregister
- Planlægning af arbejdet på kirkegården
- Pleje- og vedligeholdelsesplaner inkl. træbevaring
- Tidsmåling
- Planlægning af nye anlæg
- Oversigt over gravstens tilstand og sikring af disse
- Arbejdsgrundlag for entreprenører

Vi leverer helhedsløsninger og viser vejen. De behøver ikke at kunne tegne kort selv. Det klarer vi. Når kortene er klar, kan vi tage os af opdateringer; så kan De fokusere på vigtigere ting. Vi hjælper hele vejen.

Kontakt os for mere information. De finder vores kontaktinformation i bunden af siden.

Hilsen

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Fredrik Hansson'.

Fredrik Hansson, VD Swescan.

Droneteknik med kunden i fokus. Swescan har siden 2013 været på forkant, når det drejer sig om at tegne kort baseret på forfinet teknik. Vi anvender droner, som flyver på forudindstillede ruter. Derefter har vi en tæt kontakt med kunden, når vi fremstiller digitale kort. Med ortofoto som basis for kortene får De et godt overblik. Mange tilfredse kunder kan bevidne vores gode, eksakte og effektive samarbejde.

Referencer, store som små: Göteborg, Malmö, Helsingborg, Landskrona, Häljarp, Ekerö, Båstad, Kvistofta, Höör, Karlstad, Bromölla, Nyköping, Huddinge, Umeå m.fl.

Vi leverer til:

Kontakt Danmark:
Kim Mortensen +45 51 96 16 07
e-mail: kim.mortensen@swescan.dk

SWE > SCAN
Ortofoto og kirkegårdskort

www.swescan.dk

Kontakt Sverige:
Fredrik Hansson +46 721 88 01 01
e-mail: fredrik@swescan.se

OVERGANGEN TIL NYT LØNSYSTEM - FLØS3

Dyssegård d. 26.3.2018

Bestyrelsen i Gentofte Provstis Regnskabskontor har på seneste bestyrelsesmøde drøftet overgangen til det nye lønsystem og hvordan det er håndteret fra centralt hold. Det er "best practice" ved igangsætningen af større IT-systemer, at styregruppen godkender, at der foreligger:

- Dokumentation for gennemført funktionstest med tilfredsstillende resultat
- Brugervejledninger i nødvendigt og tilstrækkeligt omfang
- Dokumentation for gennemført brugeruddannelse i nødvendigt og tilstrækkeligt omfang
- Dokumentation for afprøvning af systemet i et realistisk brugermiljø med tilfredsstillende resultat.

Så vidt vi kan se, har ingen af disse ting været opfyldt. Det er helt uforståeligt, at IT-kontoret ikke følger "best practice" på området og ministeriets systemrevision (forefindes en sådan?) burde have påpeget det uansvarlige i at starte systemet uden at det nødvendige grundlag var til stede. Konsekvenserne er, at små problemer bliver til store problemer for menighedsrådene og deres medarbejdere.

Manglende oplæring og videndeling:

Bestyrelsen mener, at det var uansvarligt at igangsætte nyt lønsystem for alle sogne og provstier på én gang, uden at en eneste af de medarbejdere, der reelt skal lave lønnen til dagligt har været på et kursus. Bestyrelsen er bekendt med, at kordegne/lønmedarbejdere har spurgt løncentret, om der fandtes kurser, som sognene selv kunne sende deres medarbejdere på. Svaret var, at der alene var de generelle AMU-kurser, men ikke kurser specifikt i det nye lønsystem.

Lønmedarbejderne i sognene sidder generelt alene og arbejder. Dvs. at der heller ikke har været oplagt mulighed for at kunne sparre med hinanden på tværs af kirkekontorene. På kontorer med flere lønmedarbejdere, som i fx provstiets regnskabskontor, hvor sidemandsoplæring er oplagt, er der ingen udlært superbruger (eller blot 'bruger') fra start, og sparring i dette regi er derfor ikke tilstrækkeligt til, at medarbejderne kan udføre deres arbejdsopgaver inden for lønadministration tilfredsstillende. Der er på DAP'en lagt et sparsomt udvalg af vejledninger ud til det nye lønsystem. Vejledningerne bærer præg af ikke at være gennemtestet af nye brugere fra folkekirkelige arbejdspladser. Mange af de allermest almindelige opgaver inden for lønadministration var, og er der fortsat, slet ikke vejledning på. De vejledninger, der findes, er dog prisværdigt korte.

Den eneste mulighed alle landets kordegne og lønadministratorer har for at få svar på deres spørgsmål er at kontakte løncentret. Det var i et par uger umuligt at komme igennem pr. telefon. Enkelte gange blev man dog omstillet til IT-kontorets support, som naturligvis ikke kan svare på specifikke FLØS- og løns spørgsmål. Den seneste måned er ventetiden i telefonen nede på 1 – 1½ time. Det er jo groft spild af kirkernes arbejdsressourcer at medarbejdere må hænge i telefonen i så lang tid for at få beskrevet elementære løn-manøvrer i FLØS-systemet. Og det er egentlig også groft spild af højt kvalificerede løncenterfolks tid, at de er nødt til at hjælpe sognene med helt banale løns spørgsmål, fordi der ikke har været tid/råd til at tilbyde et ordentligt introkursus i FLØS3 til sognene og dermed gøre dem selvhjulpne.

Skriftlig henvendelse til løncentret har ligeledes båret

U448 0 3050 Humlebæk		Personnummer: 21345512		Sit
523 5182		Hverorden afdeling: 5182		
Afdelingsbetegnelse Humlebæk Kirke (7446)		Lønperiode April 2018		
Anføres ved henvendelser		Systemdato 20 03 2018		
Medarbejdemummer 523		Dispositionsdato 28 03 2018		
Afdelingsbetegnelse Humlebæk Kirke (7446)		Dispositionsdato 28 03 2018		
Ying				
kegårdsleder				
Indtjen.per.	Tekst	Enheder	Enh.pris	(+)Beløb (-)Beløb * **
01 03 2018	Km-penge indtil 20.000	132,00	3,54	467,28
01 04 2018	Månedsløn			
01 04 2018	Gruppelivstillæg			
01 04 2018	Gruppelivspræmie			
04 2018	Værdi af fri telefon			
04 2018	ATP MA-bidrag (A)			
04 2018	Arbejdsmark			
01 2018				

Overgangen til det nye lønsystem har været præget af manglende afprøvning, brugervejledning og oplæring, og volder fortsat problemer.

præg af massiv travlhed i centret. Forespørgsler stillet primo januar er blevet besvaret i marts.

Vores spørgsmål:

Hvornår og hvor kan vi sende vores medarbejdere på kursus i det nye lønsystem? Det vil gøre vores lønmedarbejdere både mere trygge og mere effektive at kende systemet. Man vil samtidig undgå at belaste løncentrets medarbejdere unødigt.

Rapporter og lønkladder:

Vi nærmer os nu afslutningen på 1. kvartal og der foreligger endnu ikke en eneste lønkladder klar til bogføring i 2018 for de ca. 1750 menighedsråd i Danmark. Da det som regel er samme medarbejdere, der arbejder med regnskab og løn er det et stort pres, der lægges på vedkommende, som både skal kæmpe med at få indberettet korrekt løn i et ukendt lønsystem og fortsat ikke kan bogføre lønnen vha. lønkladder. Dette dobbelte problem vil igen give et enormt arbejde i forhold til fejlfinding: er det den manuelle indtastning i regnskabssystemet der gik galt, eller er det en fejl i selve løn og indberetning til skat?

I det hele taget er det uigennemskueligt, hvordan der trækkes rapporter ud af det nye system – og dermed er ledelsesopgaven vha. løn/fraværsrapporter umulig. Vi har akut behov for brugertestede vejledninger i, hvordan der kan trækkes div. rapporter og prøve-lønsedler ud af FLØS. Hvornår kommer disse vejledninger? (fx:

syge/fraværsliste for alle medarbejdere, opgjort pr. medarbejder; Opgørelse for alle medarbejdere, pr. medarbejder for restferiedage og særlige feriedage; Prøvelønsedel; Løn til dato pr medarbejder, fordelt på løn, pension osv.).

Vi imødeser et svar.

Med venlig hilsen

Bestyrelsen i Gentofte Provstis Regnskabskontor

Brevet er sendt til Folkekirkens IT v. Torben Stærtegaard og Departementschef Christian Dons Christensen. ■

Vi er dem med det brede sortiment

- Buske, træer, stedsegrønne samt hække
- Rhododendron og surbundsplanter
- Roser, stauder, græsser og bunddække

Vejenbrød Planteskole a/s

Vejenbrødvej 25 - 2980 Kokkedal - Tlf. 48 28 01 77
www.vp-as.dk - salg@vp-as.dk

LÆSERBREV

KIRKEBIL TIL KIRKEGÅRDSBESØG?

Heine Smidt, virk@vestdjursnet.dk
Chefgraver, Viring Kirke v. Randers

Viring Kirke menes at være opført omkring år 1070 og er dermed en af Danmarks ældste landsbykirker. Viring Sogn hører under Randers Søndre Provsti og rummer godt 1.000 indbyggere. Foto: Heine Smidt.

Jeg vil gerne komme med en opfordring til mine kollegaer ude på de små kirkegårde rundt omkring i landet, omkring brug af kirkebilsordninger. Jeg tænker at de fleste menighedsråd stiller kirkebil til rådighed for menigheden, således at de kan komme til gudstjeneste i sognet, selvom de er svagt gående eller ikke selv kan køre til kirken/gudstjenesten, og offentlig transport ikke er en mulighed.

Det er en fremragende ordning som, desværre nok ikke bliver brugt så meget, men det er så her, at jeg har tænkt på et forslag til diskussion rundt omkring i de små sogne.

Kunne man ikke forestille sig at kirkebilen kunne bruges til at komme på kirkegården for at besøge sit gravsted, uden at det

nødvendigt skulle være i forbindelse med en gudstjeneste? Vi oplever tit at borgere fravælger at få begravet eller bisat deres partner/kone/mand ude på vores kirkegård, fordi de enten er flyttet til nabobyen, hvor der er plejehjem/indkøb/offentlig transport, eller påtænker at flytte til en større naboby med disse muligheder, når de en dag bliver alene.

Min tanke er, at man som efterladt vil have stor glæde af, at have muligheden for at få den afdøde begravet eller bisat i sit eget sogn og på den kirkegård, som de har tilknytning til, i stedet for at vælge en mere "praktisk løsning". Tror mange vil genoverveje deres beslutning om den "praktiske løsning" hvis de vidste, at de for eksempel kunne bruge kirkebilen op til 4 gange om året til besøg på kirkegården, uden at det skulle

være i forbindelse med en kirkelig handling, men når den efterladte havde behov eller overskud til et besøg på deres gravsted.

Jeg tror faktisk, at hvis folk havde denne mulighed og de blev gjort opmærksom på det, i forbindelse med samtalen med enten præsten, bedemanden eller graveren, ja så tror jeg at flere vil vælge den kirke/kirkegård de hører til, i stedet for at vælge den "praktiske løsning" og derved kunne vi måske bremse affolkningen af vores mindre kirkegårde ude i de små sogne en lille smule.

Graveren kunne godt være den der stod for ordningen og den person som de efterladte skulle bestille kirkebilen hos, så kunne man holde styr på antal ture og man kunne planlægge at der var åbent på kirkegården, da det jo sagtens kunne foregå indenfor normal arbejdstid.

Måske findes denne ordning allerede et eller andet sted i landet, så det kunne være spændende at høre erfaringer omkring ordningen, måske er der ingen der har denne ordning, men jeg syntes at det kunne være værd at prøve det af, jeg vil i hvert fald bede om at det er på vores næste menighedsrådsmøde... ■

www.vmloader.dk | 9744 1700 | 6161 6942

Vinderup Maskiner A/S

Kontakt en VM Loader forhandler i dit nærområde

Vinderup & Nykøbing | Vinderup Maskiner | 9744 1700 | 6161 6942

Sønderborg | Sønderborg Skov - park & have | 7443 4050

Varde | Varde Have og Skovmaskiner | 8615 6302

Køge | Minitraktorgården Køge | 5599 3737

Næstved | Minitraktorgården | 5572 5376

Hornslet | Elite Service | 7521 0940

Besøg www.vmloader.dk og se det fulde produktprogram

1022LX (22hk)

PRIS

117.800,-

1026LX (26 hk)

PRIS

144.800,-

Kubotamotor, 3 cyl. m/vandkøling, Hurtigskift
Redskabshydraulik i joystick og komplet lyspakke

Priserne er excl. moms

TWINCA DUMPER

Twinca Contractor ES-800

Contractor ES-800 har sakselift og højtip. Det betyder, at du kan arbejde effektivt og spare både tid og penge. F.eks. kan du fylde en container eller et lad hele vejen rundt og undgå spild.

Kører på el
Autostyr
Lastkapacitet op til 1000 kg.
Driftstid: op til 14 timer
Hastighed: 0-6 km/t

Vejl. udsalgs pris
74.900Dkk
ekskl. moms.

Kontakt

Dan-Sand

DSN A/S • TLF. 96 56 41 00 • WWW.DANSAND.COM

for uforpligtende
demostration.

Twinca Contractor E-500

Contractor E-500 er en smal model med kun 80 cm i bredden og lastkapacitet på 500 kg.

Kører på el
Autostyr
Lastkapacitet op til 500 kg.
Driftstid: op til 5 timer
Hastighed: 0-6 km/t

Vejl. udsalgs pris
52.900Dkk
ekskl. moms.

Alle vore maskiner er produceret i højeste kvalitet med lav vedligeholdelse og ergonomisk design.

Dan-Sand

RING 96 56 41 00

Alle priser er eks. moms og fragt. Forbehold for trykfejl & prisstigninger.

DSN AS
N.A. JENSENSVEJ 1,
TORNBY
9850 HIRTSHALS
WWW.DANSAND.COM

KØRSELSORDNING TIL HØRSHOLM KIRKEGÅRD

Af Vagn Andersen, vagn@hoersholmkirkegaard.dk
Kirkegårdsleder, Hørsholm Kirkegård

For ca. 20 år siden, indførte vi en kørselsordning for ældre og gangbesværede personer til kirkegården i Hørsholm

Vi havde i flere år forsøgt at påvirke kommunen til at lægge en af bybussernes rute forbi kirkegården, men uden held. Det nærmeste busstoppested på Rungstedvej ligger ca. 1 km. fra kirkegården, og det er langt at gå for ældre og gangbesværede, som er afhængige af den offentlige transport, hvilket i mange tilfælde forhindrede dem i at besøge kirkegården og deres familiegravsteder.

Vi blev derfor enige om i Kirkegårdsbestyrelsen, at kontakte en af de lokale vognmænd, som havde en minibus, hvor der kunne være omkring 12-14 personer. Det blev aftalt, at den første tirsdag i måneden, kørte bussen til kommunens 3 plejehjem, hvor der også ligger ældreboliger, samt til Rungsted station. Opsamlingen skulle ske ca. 10.30 ved det første stoppested, og inden for 10 minutter ville man være rundt på de 4 steder. Ideen blev taget meget positivt imod af de ældre, dog blev man efter nogle år klar over, at opsamlingen ved Rungsted station ikke havde noget særlig stort behov, så dette opsamlings sted blev i stedet flyttet til Kokkedal Kirke,

som ligger midt i et større bolig område, hvor der også bor mange ældre i lejligheder.

Det har så siden starten fungeret godt, og gør det stadigvæk, til alles tilfredshed. Bussen er næsten altid fyldt op, og i nogle tilfælde må chaufføren køre en ekstra tur ud og samle op, hvis bussen har været fyldt op.

Der er afsat tid til ca. 20 minutters ophold på kirkegården, og der er to afsætningssteder inde på kirkegården. Vi har hvert år op til jul indført en ekstra tur; altid den sidste tirsdag før juleaften, hvilket også er til stor glæde for vores ældre, som nyder turen og besøget. Siden vi startede med denne ordning, er den første vognmand stoppet med buskørsel, og vi har i de sidste mange år gjort brug af Nordsjællands Brandvæsens kørselsafdeling.

Kørselsordningen koster kirkegården ca. 9.000 kr. pr. år, men vi føler at pengene er givet godt ud. Vi kan mærke på de ældre, at de nyder muligheden for at kunne komme på kirkegården, og samtidig giver det dem noget socialt, ved at få kontakten med andre ældre. ■

De ældre nyder muligheden for at kunne komme på kirkegården og det at køre sammen i minibussen, giver dem også noget socialt.
Foto: Vagn Andersen.

Husqvarna

Pro Automower Partner

Sjællands største professionelle forhandler indenfor robotplæneklippere.

Ring i dag:

36 49 75 25

www.kbhms.dk

Fordele ved Husqvarna Automower

- Miljøvenlig løsning
- Billig vedligeholdelse
- Næsten lydløs græsklipning
- Klipper også i regnvejr
- Minimerer ukrudt
- Naturlig gødning til jeres plæner
- Undgå græsafklip, 100% bioklip

Fordele ved Københavns Maskinservice

- Personlig og direkte support
- Stor erfaring
- Faste priser på montering
- Vejledning hele vejen
- Serviceaftaler til gode priser
- Lave driftsomkostninger
- Oplæring af internt personale hos jer

 **KØBENHAVNS
MASKINSERVICE**

Hammerholmen 45N, Hvidovre 2650 - Telefon: 36 49 75 25 - www.kbhms.dk

SAMMENFATNING AF CFU-RESULTATET 2018

Af Jens Zorn Thorsen, jzt@vejle-kirkegårde.dk
Formand for FDK, Kirkegårdsleder Vejle Kirkegårde

FDK har stemt ja til Overenskomsten 2018. I det følgende beskrives relevante elementer for FDK, i den generelle del af CFU-forliget.

Overenskomst/aftaleperiode

Der er aftalt en 3-årig overenskomstperiode, som løber fra 1. april 2018 – 31. marts 2021.

Forliget udgør den generelle del af CFU-forliget. Det er

aftalt, at der i perioden indtil 18. maj 2018 gennemføres organisationsforhandlinger. Resultatet af organisationsforhandlingerne vil sammen med den generelle del udgøre det samlede CFU-forlig.

Rammen og generelle lønstigninger

Den samlede økonomiske ramme for aftaleperioden udgør 8,10 %, og heraf forudsættes reststigningen at udgøre 1,5 % for hele perioden.

De generelle lønstigninger udmøntes således i perioden:

I %	2018	2019	2020	2021	I alt OK 18
Generelle lønstigninger	1,3	2,16	1,46	0,68	5,6
Skøn for udmøntningen fra reguleringsordningen	0,33	0,02	0,02	0,1	0,47
Generelle lønstigninger inkl. skøn for reguleringsordningen	1,63	2,18	1,48	0,78	6,07

Reguleringsordning

Reguleringsordningen videreføres. I modsætning til i overenskomstperioden 2015-2018 er der hverken aftalt et privatlønsvern eller suspension af reguleringsordningen. Reguleringsordningen er med andre ord aftalt som en symmetrisk ordning på samme måde som før OK15.

Parterne vil i overenskomstperioden undersøge, om det nye lønindeks, som Danmarks Statistik er ved at udvikle, kan anvendes som grundlag for reguleringsordningen. Lønindekset vil i givet fald kunne danne basis for, at personaleforskydninger (som eksempelvis ansættelse af flere højtloønnede og færre lavtlønnede på samme arbejdsplads eller opgavevaretagelse via konsulentfirmaer fremfor ansættelse af konsulenter) indgår i beregningsgrundlaget.

Spisepause

Parterne slår fast, at retten til betalt spisepause i arbejdstiden er en overenskomstmæssig ret. Retten til betalt spisepause kan dermed kun opsiges, hvis Moderniseringsstyrelsen fremsætter krav herom ved en overenskomstfornyelse, og hvis CFU imødekommer kravet. Retten til betalt spisepause bortfalder ikke, selv om arbejdsgiveren forlænger pausens varighed og/eller hvis arbejdsgiver giver afkald på den ansattes pligt til at stå til rådighed.

Kompetenceudvikling

Parterne er enige om at fortsætte det gode samarbejde om kompetenceudvikling af statens medarbejdere. Parterne er enige om at omlægge den partsfælles kompetenceindsats. Parterne vil fokusere midlerne i indsatsen ved at samle midlerne i en kompetencefond, der har fokus på individuel

kompetencegivende kompetenceudvikling. I fonden kan statens medarbejdere søge midler til individuel kompetencegivende kompetenceudvikling. Midlerne fra FUSA og den eksisterende kompetencefond overføres til den nye kompetencefond.

Psykisk arbejdsmiljø

Parterne er enige om, at et godt psykisk arbejdsmiljø er vigtigt for statens arbejdspladser og medarbejdere. Derfor udvikler og tilbyder parterne i overenskomstperioden en frivillig lederuddannelse i forebyggelse og håndtering af psykisk arbejdsmiljø.

Gruppeliv

Gruppelivsordningen forbedres, således at forsikringssummen ved dødsfald forhøjes fra 370.000 kr. til 425.000 kr. Forsikringssummen ved kritisk sygdom forhøjes fra 100.000 kr. til 150.000 kr. Kravet om, at timelønnede skal have mindst 15 timers gennemsnitlig ugentlig beskæftigelse for at være omfattet af ordningen, bortfalder.

Overenskomstdækning af timelønnet undervisning

I overenskomstperioden skal der optages forhandlinger om at overenskomstdække det område, der i dag er dækket af Finansministeriets cirkulære om timelønnet undervisning.

Opskrivning af lokallønspuljer

Lokallønspuljerne opskrives med ca. 2 gange 12 mio. kr., der udmøntes i hhv. 2018 og 2019 og fordeles blandt Forsvaret, Politiet, Folketinget, Folkekirken, Det Kongelige Teater, Trafikstyrelsen og Naviair og produktionsskoler. Puljerne omfatter udelukkende LC- og CO10-grupper på gammel løn.

Aftale om tjenestefrihed af familiemæssige årsager

Aftalen udvides til også at omfatte ret til løn i op til 5 dage pr. barn årligt for medarbejdere, hvis børn modtager ambulante behandling, der træder i stedet for hospitalsindlæggelse, og som kræver den ansattes tilstedeværelse. Endvidere gives der ret til

fravær uden løn til medarbejdere, der iht. lov om social service ansættes af kommunen til at passe en nærtstående i hjemmet.

Ny ferieaftale

Folketinget har vedtaget en ny ferielov. Parterne er enige om at implementere de nye regler ved indgåelse af en ny ferieaftale med tilførende vejledning. Parterne er enige om, at de særlige feriedage videreføres efter de nugældende regler.

Chefområdet

Rammeaftale om kontraktansættelse af chefer udvides, så den omfatter flere statsinstitutioner. Undtaget er fortsat institutioner indenfor undervisning/uddannelse samt Rigspolitiet. Vedr. cheflønsaftalen ophæves puljestyringen. Undtaget er dog bl.a.

- Institutioner inden for undervisning, uddannelse og forskning
- Institutioner under Kriminalforsorgen
- Visse stillinger inden for Rigspolitiet (politidirektører, chefen for PET, politilederstillinger som chefpolitiinspektør, politiinspektør mv. i Rigspolitiet, politikredsene og i PET)
- Formænd for og medlemmer af ankenævn og andre klageorganer

Plustid

Kravet om, at der skal indgås en iværksættelsesaftale mellem ansættelsesmyndigheden og TR, for at bestemmelserne om plustid kan bringes i anvendelse, ophæves.

Organisationsforhandlinger

I perioden frem til den 18. maj 2018 gennemføres der organisationsforhandlinger. Organisationsforhandlingerne kan angå både omkostningskrævende og ikke-omkostningskrævende krav. Til de omkostningskrævende krav er der afsat 0,23 % af rammen i organisationspuljer på både CO10- og LC-organisationsområdet. FDK får i den sammenhæng kr 132.500,- til fordeling.

Kilde: CO10 ■

Wad
LANDSKABSARKITEKTER A/S

Udviklingsplaner | Naturkirkegårde Peder Skrams Gade 39
8200 Aarhus N
Udviklinger | Omlægninger og meget mere...
Telefon 86 52 17 77
www.wadlandskab.dk
martina@wadlandskab.dk

Book os til en rådgivningsdag

Digitalt Kirkegårdskort

OPMÅLING I HELE DANMARK

13	123	127	256	260	264
14	124	128	257	261	265
15	125	129	258	262	266
16	126	130	259	263	267

- Opmåling
- Kort
- Plejeplaner
- Rådgivning
- Protokoller
- Afsætning
- Ajourføring
- Nummerering
- 25 års erfaring

Landinspektørcentret A/S
Nygade 46 - 7400 Herning - tlf. 97 12 36 88
herning@lcdk.dk - www.lcdk.dk

SØNDERHO NY KIRKEGÅRD

Tekst og foto: Jørn skov
tonder-kirkegaard@mail.tele.dk

Der er et bredt læhegn på de tre af kirkegårdens sider. Mod øst er der en smuk udsigt over Vadehavet mod Esbjerg.

Sønderho Ny Kirkegård på Fanø blev indviet i 1923 og ligger udenfor byen

Fanøs placering i Vadehavet, har gennem tiderne betydet store ændringer for øen. I seksten- og syttenhundrede tallet var Sønderho en meget betydende by, med en efter datidens forhold stor havn, og med en stor skibsflåde. På det tidspunkt var det en af Danmarks rigeste byer. Det er svært at forestille sig i dag, men på byens skibsværft blev der i

træskibenes storhedstid bygget omkring femhundrede skibe der. Udviklingen var i slutningen af attenhundrede tallet hård ved Sønderho, både fordi havnen langsomt sandede til og fordi stål skibene afløste træskibene. Det flyttede udviklingen fra Fanø til Esbjerg.

Sønderho har fostret to af det nittende århundredes mere markante politikere; tidligere statsminister Viggo Kampmann og Danmarks første kulturminister Julius Bomholt.

Der er hverken hække eller perlestensbelagte stier på Kirkegården.

Midt på kirkegården ligger en cirkelformet mindelund, der er tilegnet omkomne søfolk.

Indgangspartiet på Sønderho Ny Kirkegård afspejler den lokale byggestil.

Julius Bomholts er begravet her, og hans grav kan stadig ses på kirkegården.

Behov for en ny kirkegård

Placeringen i Vadehavet og en stigning af grundvandsspejlet i Sønderho, kom til at medføre, at grundvandsspejlet efterhånden stod så højt, at det besværliggjorde begravelser på den gamle kirkegård, som ligger rundt om kirken. Det blev derfor i 1920 besluttet at etablere en ny kirkegård udenfor byen.

Den nye kirkegård blev etableret i et sandet område nord for byen. Klitterne blev planeret og der blev etableret læhegn på de tre sider af kirkegården. På østsiden er der ikke noget læhegn, hvilket giver en smuk udsigt over Vadehavet. Her er det naturligvis muligt at se Esbjerg, og i godt vejr kan man også se tårnet på Ribe Domkirke.

Kirkegården blev indviet i 1923 af pastor Andersen, der holdt indvielses tale med ordene i Johannes åbenbaring kap. 20, vers 11. – 15 og de fire første vers i kap. 21. Efterfølgende

blev den første begravelse foretaget. Det var en ukendt sømand, hvis lig var drevet i land på Fanø.

Mindelund for omkomne søfolk

Centralt på kirkegården er der i 1949 indrettet en mindelund for omkomne søfolk. Den er tegnet af havearkitekt Johannes Tholle. Centralt i mindelunden har billedhuggeren Mathilius Schack Elo i 1947 lavet en bronzeskulptur, der viser en siddende Fanøkvind med en stående pige og dreng, som spejder ud over havet. Skulpturen er en del af et cirkulært anlæg, hvor der er rejst 21 kampesten med navnene på sømænd fra Sønderho, der enten er omkommet på havet eller er døde i fremmed havn siden 1872. Listen føres stadig ajour.

En særegen kirkegård

Kirkegården adskiller fra den traditionelle danske kirkegård med sin egenart, og viser at der kan komme et godt resultat ud af, at tænke i utraditionelle løsninger. Endvidere er mindelunden et stærkt monument over en tid, hvor det havde store omkostninger at arbejde på havet. ■

NATUREN PÅ KIRKEGÅRDENE

EN SOMMERGÆST I KIRKETÅRNET

Af Ib Salomon
Ambassadør for mursejleren, ibsalomon8300@gmail.com

Som en boomerang stryger mursejleren gennem luften, den kan flyve 100 km/t eller mere. Foto: Lars Brøndum

Mursejleren er en fantastisk flyver - ingen anden fugl tilbringer så meget tid i luften som den. Men den er trængt, blandt andet på grund af mangel på hulrum til dens rede. Kirketårne er et af fuglens fristeder.

Tre måneder. Så kort tid tilbringer mursejleren i Danmark, så nyd den, mens den er her, for den er helt sin egen: Den er en af verdens hurtigste fugle, og ingen anden fugl tilbringer så stor en del af sit liv i luften. Den kan (næsten) det hele i luften, fange insekter, parre sig, samle redemateriale, drikke regndråber og sågar sove - uden for ynglesæsonen går den om natten op i ca. 2500 meters højde, slår vingerne ud og falder i søvn, alt mens den som et andet svævefly glider gennem luften.

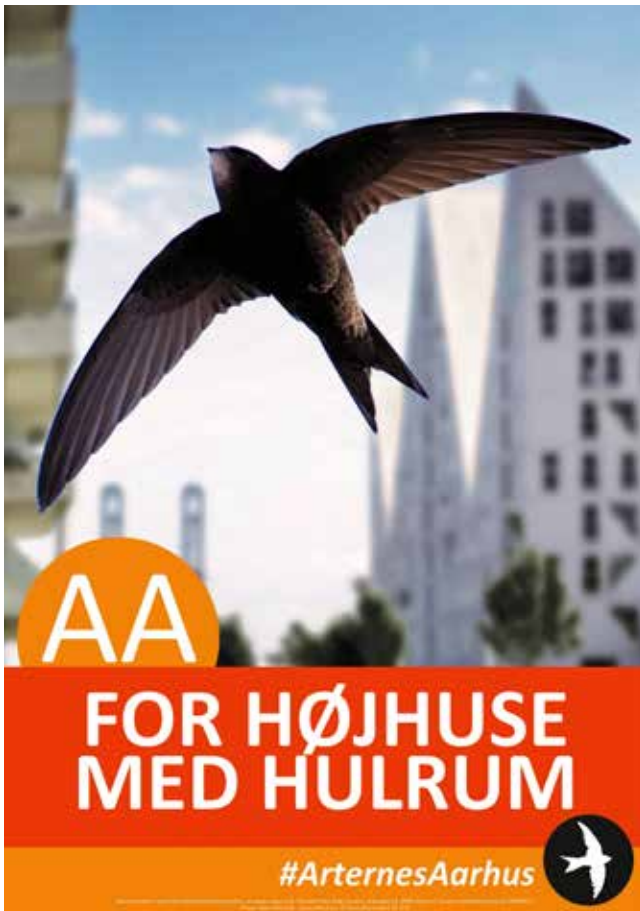
Kirken er en klippe - når man er mursejler

Mursejleren er oprindelig en bjergfugl, men den har i høj

grad tilpasset sig os mennesker og vores byer. Set med en mursejlers øjne er en by et klippelandskab, og en af de klipper, der ofte rager højest op, er byens kirketårne. Finder den et hulrum i kirketårnet, kan den blive en trofast sommergæst, for mursejleren vender helst tilbage til det samme hulrum år efter år og ofte med den samme partner.

Et eksempel er Torrild Kirke mellem Odder og Skanderborg. Her vender mursejlerne tilbage år efter år. Rederne bygger de i hulrummene under tagstenene.

Kirkegårdene indgår gerne i fuglenes jagtmark, for her er grønt og dermed også flyvende insekter - og det er dem, og kun dem, mursejleren lever af. Den lander kun ved et uheld, og efter sådan en nødlanding har den svært ved at komme i luften igen. Luften behersker den til gengæld

Ved kommunalvalget i 2017 stillede mursejleren op i Aarhus som en humoristisk påmindelse om, at der bor andre end mennesker i byerne - dens beskedne krav er højhuse med hulrum. Foto: Arternes Aarhus

Torrild ligger midtvejs mellem Odder og Skanderborg, en flok mursejlere yngler hvert år under tagstenene. Foto: Ib Salomon

fuldstændigt - ofte vil den sammen med en flok artsfæller stryge gennem byens gader eller hen over dens tage med over 100 kilometer i timen.

Mange forveksler svaler og mursejlere

Mange forveksler mursejlere og svaler, men det er faktisk to helt forskellige arter, selv om de begge er formidable flyvere. Svalerne er noget mindre end mursejlerne, og de har en lys bug og en mere "hoppende" flugt gennem luften. Mursejleren er koksgrå og ligner nærmest en boomerang i luften. Og mens svalerne er i stand til at kitte en rede sammen af mudder og spyt og fx fæstne den under et tagudhæng, er mursejleren helt afhængig af hulrum. For nok kan den næsten alt i luften, men bygge rede, lægge æg og udruge dem kræver trods alt fast grund under fødderne, som i øvrigt er så små, at man i mange år troede, at mursejleren slet ingen havde.

Mangel på egnede hulrum er et reelt problem for mursejleren. Vi bygger vores huse så tætte, at de ikke levner plads til en rede, og når vi moderniserer en ejendom og fx lægger nyt tag, kan vi let komme til at blænde adgangen til hulrum. Derfor er kirkerne og de gamle kirketårne tit et af mursejlerens fristeder.

I modsætning til svalen får mursejleren kun ét kuld unger, og kuldene er små - 2 eller 3 unger. Og selvfølgelig sætter det spor, hvis en mursejler bygger rede, men den er faktisk en meget renlig fugl, så den sviner overraskende lidt, langt mindre end svalerne.

Ungerne kan gå i langvarig dvale

Som bekendt er vores somre svigefulde. Også det har mursejleren tilpasset sig. Kommer der en periode med kulde, blæst og regn, er der næsten ingen insekter i luf-

ten, og det tvinger forældre-fuglene til helt bogstaveligt at søge nye jagtmarker. De foretager et vejtræk og kan flyve hundredvis af kilometer væk for at finde bedre vejr og dermed også insekter. Forældrene kan være væk i mange dage. Men hvad så med de sultne unger hjemme i reden? Jo, de klarer sig, for som noget enestående i fugleverdenen kan de gå i en slags dvale, hvor deres stofskifte falder til et meget lavt niveau. Helt op til 10-12 dage kan de klare sig uden føde.

Når der igen er føde, kan ungerne til gengæld tage voldsomt på, og nogle uger inde i juli kommer den mest afgørende dag i mursejlerens liv. Ungen har aldrig for alvor kunnet teste sine vinger i det snævre hulrum, men nu søger den for første gang i sit liv ud i lyset, hvorefter den med dødsforagt kaster sig ud, som var den en faldskærmsudspringer, fx fra toppen af kirketårnet, folder vingerne ud - og svæver. Og nu hjælper ingen kære mor (eller far), for fra første sekund skal ungen selv fange sin mad - tusindvis af flyvende insekter. Tilbagegangen i antallet af flyvende insekter er sandsynligvis en del af forklaringen på, at bestanden af mursejlere er faldende, mangel på hulrum en anden.

Ceremoni byder mursejleren velkommen

Forskerne har forsynet nogle mursejler-unger med bitesmå rygsække med måleudstyr. Udstyret er så let, at det ikke generer fuglen, og til deres forbløffelse opdagede forskerne, at nogle af ungfuglene slet ikke landede i op til 10 måneder. Ja, den er god nok - 10 måneder.

Vinteren tilbringer mursejleren i det centrale Afrika, her skifter den fjerdragt, inden den næste forår igen søger mod nord. Rejsen fra Afrika til det nordlige Europa varer rundt regnet en måned, og i nogle lande bliver dens ankomst markeret som et sikkert forårstegn.

Jerusalem er et af stederne. Her ankommer den allerede i marts, og her bliver den budt velkommen ved en lille ceremoni ved den ældgamle Vestmur, hvor der er et sted mellem 80 og 90 redehuller. Også i England bliver mursejleren, der her hedder swift, ventet med længsel. Her findes der ligefrem en organisation, der hedder "Action for Swifts", og på dens hjemmeside tæller et ur ned til den forventede ankomst i begyndelsen af maj. Organisationen har i øvrigt vejledt adskillige kirker i, hvordan de kan renovere kirkebygningen og alligevel bevare redemuligheder for mursejleren.

Herhjemme ankommer mursejleren midt i maj - uden den store festivitas og sikkert uden at ret mange bemærker det. ■

Udvalgte resultater fra lysloggere i 2011

Ved at udstyre nogle mursejlere med måleudstyr er forskerne blandt andet blevet klogere på deres trækruter.

Mursejleren

Mursejleren er mest udbredt i det østlige Danmark, i Vestjylland er den mere fåtallig, antagelig på grund af mere vind og dermed sværere betingelser for at fange insekter i luften. Det er meget usikkert, hvor mange mursejlere, der hvert år gæster Danmark: Oplysninger om antallet varierer fra 15.000 til 80.000.

Hvis man ønsker at byde mursejleren velkommen i kirken og på kirkegården, er det bedste tip at bevare hulrum, også hvis kirken renoveres. Meget tyder på, at mursejleren helt opgiver at yngle, hvis den kommer tilbage og opdager, at dens hulrum i mellemtiden er blevet lukket til. Fuglen er også meget social, så der må gerne være flere hulrum ved siden af hinanden.

Vil du vide mere om denne unikke sommergæst kan du fx gå ind på hjemmesiden mursejlerne.dk

Jerusalem er et af stederne. Her ankommer den allerede i marts, og her bliver den budt velkommen ved en lille ceremoni ved den ældgamle Vestmur, hvor der er et sted mellem 80 og 90 redehuller. Også i England bliver mursejleren, der her hedder swift, ventet med længsel. Her findes der ligefrem en organisation, der hedder "Action for Swifts", og på dens hjemmeside tæller et ur ned til den forventede ankomst i begyndelsen af maj. Organisationen har i øvrigt vejledt adskillige kirker i, hvordan de kan renovere kirkebygningen og alligevel bevare redemuligheder for mursejleren.

Herhjemme ankommer mursejleren midt i maj - uden den store festivitas og sikkert uden at ret mange bemærker det. ■

Træ

- beskæring
- plantning
- fældning
- flytning

rodfræsning og rådgivning

Vognmandskørsel

Slåning af naturgræs

KS Tree Care ApS

Ingegårdsvej 11 - 4340 Tølløse
 www.ks-treecare.dk
 E-mail: ks@ks-treecare.dk

Søren Kristensen Tlf.: 59 18 50 77
 Kim Poulsen Tlf.: 43 45 11 90

LØVSUGER

8" slange tager granafdækning

Én maskine

- hundredevis af redskabsmuligheder

Ring for demonstration

Vi kommer gerne ud og viser maskine og redskaber frem

Besøg vores 3500 m² showroom på Århusvej 12, 8670 Låsby - hverdage 8.00 - 16.00

GRÆSKLIPPER

MILJØRIVE

STANDARDKOVL

www.avant.dk

Jylland - Låsby - Tlf: 8695 7522 Sjælland - Hørve - Tlf: 5965 6037

Weidemann 1140 på lager til hurtig levering

Minilæssere i flere størrelser

Med markedets laveste driftsomkostninger er Weidemann minilæssere til kunden, der forventer kvalitet og pålidelighed.

Med et produktsortiment på over 40 forskellige maskiner og et redskabsprogram, hvor kun fantasien sætter grænser, er det muligt at finde den maskine, der passer præcis til arbejdsopgaverne.

WEIDEMANN

Stemas Maskinsalg A/S
Tolsagervej 2, 8370 Hadsten
86 43 49 00
www.stemas.dk
stemas@stemas.dk

STEMAS

member of JMM GROUP, Scandinavia

TILBUD

40 stk. køreplader
10x3000x1100 mm
12.500,- ex. moms

BESKYT UNDERLAGET OG ETABLÉR ADGANGSVEJE

Køreplader i kraftig 10 mm genbrugsplast, med skridsikker struktur på den ene side for bedre greb.

KANTBÅND

25 meter
H: 15 cm / T: 3 mm
245,- ex. moms

KANTBÅND ER YDERST EFFEKT SOM UKRUDSBARRIERE

Få skarpe afgrænsninger mellem græsplæne, gangarealer og blomsterbede.

www.danbox-plast.com
Tlf. 86 46 10 55

KIRKE OG KIRKEGÅRDSMESSEN PÅ MORS

I 2016 var der 60 udstillere ved Kirke og kirkegårds messen på Mors. Foto: Screenshot fra Kirkegårds messens facebook-side.

De kalder sig "3 glade amatører", men der ligger noget mere end en amatøragtig indsats i at arrangere Kirkegårds messen. Arrangørerne er Kaj Emil Pedersen (graver i Lødderup), Jørgen Toft (tidl. graver) og Ena Fuglsang (gravermedhjælper). Foto: Screenshot fra Kirkegårds messens facebook-side.

Mandag den 27. august, afholdes kirke og kirkegårds messen for 8. gang ved Lødderup kirke og kirkegård på Mors.

Sidste gang messen blev afholdt, i 2016, var der 60 udstillere, fordelt på alt indenfor kirke og kirkegård – og der var op mod 1.000 besøgende.

Messen afholdes på Lødderup Kirkegård og på området omkring kirken; nogle udstillere har stand inde i kirken, en enkelt endda i kapellet.

Messen arrangeres af "3 glade amatører", og bliver ikke afholdt fordi den skal give et stort overskud, men fordi det er lysten, der driver værket. For arrangørerne er det vigtigt, at få skabt et sted, hvor kolleger kan mødes med hinanden, og møde udstillerne og få ny inspiration. Arrangørernes håb er da også, at alle har lyst til at være med til en hyggelig dag i det smukke Nordjylland: Medhjælperne, gartnere, kirkegårdsledere, menighedsrådsmedlemmer og andre kolleger, der kan have interesse i udstillingerne. Messen henvender sig også til haveinteresserede, så tag endelig nabo'en og ægtefællen med også ☺

Hele dagen er der mulighed for at købe sandwich, grillpølser, drikkevarer, kaffe og lækker hjemmebagt kage til rimelige priser og nyde det i det opstillede telt.

Der er naturligvis GRATIS adgang.

Program:

Kl. 10.00: Udstillerne er på plads

Kl. 10.30: Kirkegårds messen 2018 åbnes officielt af sognepræst Steen Sunesen

Kl. 11.00

og 13.30: Udtrækkes der gevinster på indgangsbilletten (som gratis udleveres ved indgang til pladsen – sørg for at få en, så du er med i lodtrækningen)

Kl. 16.00: Kirkegårds messen 2018 siger TAK for denne gang – og kom godt hjem!

Kirkegårds messen

Lødderup kirke
Harrehøjvej 56
7900 Nykøbing Mors

Kontakter:

Kaj Emil Pedersen - tlf. 51 90 59 17 - mail: kajemil@privat.dk
Ena Fuglsang - Tlf. 22 30 56 91 - mail: ena@dk.dk
Jørgen Toft - Tlf. 24 86 46 76

Se mere på www.kirkegaardsmessen.dk

Her kan du også se hvem der er udstillere og hvem der sponsorerer gevinster. ■

STAMA Løvsuger

- Elektrisk fremdrift og 13 hk B&S Vandguard motor til sugeenheden.
- Overholder arbejdsmiljøkravene omkring støv.

STAMA Evo EL

- Hydraulisk drejelade - 1100 x 1800 mm.
- Affjedret foraksel.
- Lav læsehøjde.

NESBO Gasbrænder

- Effektiv og uden brug af kemikalier.
- Lille og let kørende.
- Med elektronisk tænding.

STAMA Parker EL

- Vedligeholdelsesfrie gelbatterier (ekstra udstyr).
- Lad med 3-vejs tip.
- Pålidelig og let at betjene.

STAMA Micro EL

- Smart og handy lille ståtruck med vippelad.
- Nem på- og afstigning.
- Kan leveres med blomsterstativ og andet tilbehør.

STAMA Mini EL

- Knækstyret og med vendbar førersæde.
- Servostyring.
- Hydraulisk tiplad.

STAMA Multi EL

- Med affjedret foraksel for god kørekømfort.
- Smal model med mange tilbehørsmuligheder.
- Servostyring.

SE OG PRØV DET
STORE UDVALG AF
STAMA MASKINER
HOS NEDENSTÅENDE
FORHANDLERE:

Almas Park & Fritid, Ålborg &
Brønderselv

Lyngfeldt A/S, Hadsten

Anker Bjerre A/S, Holstebro

Herning Skov, Have & Park A/S,
Herning

Vernas A/S, Vejle

Varde Have og Skovmaskiner ApS,
Varde

Hans Holm A/S, Tinglev

Sønderborg Skov- Park & Have
Maskincenter Aps, Sønderborg

Heden Maskinforretning A/S,
Ringø

Havdrup Maskinforretning A/S,
Havdrup

KURSUSTILBUD:

STRESSHÅNDTERING OG POSITIV PSYKOLOGI

På kurset kan du bl.a. lære at håndtere stress og få gode redskaber til at undgå stress på arbejdspladsen.

FDK afholder kurset "Stresshåndtering og positiv psykologi" i dagene 26. - 28. november 2018 i nye og gode kursus faciliteter på Hotel Svendborg.

Underviser er konsulent og coach Anni Kirk.
Kurset henvender sig bredt til samtlige branche områder.
I løbet af de 3 undervisningsdage, vil følgende emner blive behandlet:

Dag 1

Præsentation af program, instruktør og deltagere

Formål med kurset - herunder arbejdsform

Introduktion til stress

- Hvad er stress?

- Symptomer på stress
- Hvornår er stress farligt?
- Hvordan undgår vi stress – og hvad kan vi helt konkret gøre, når vi føler os stressede og gerne vil have overskud i stedet?
- Hvad skal der til for at vi får balance i livet?

Stress på arbejdspladsen

- Hvilke faktorer skaber stress på arbejdspladsen – og hvad kan man som leder gøre for at skabe et godt arbejdsmiljø
- Lederens rolle når en medarbejder er stresset

Refleksion over situationen på egen arbejdsplads

Dag 2

Godmorgen – refleksion, spørgsmål og tanker i.f.t. dag 1
Eksempel på meditation

Prioritering og planlægning

- Lær at kende forskel på haster og vigtigt
- Dags- og ugeplan
- Liste over opgaver – hvordan
- Forventningsafstemning

Diverse værktøjer til at forebygge og afhjælpe stress

- Fra reaktiv til proaktiv
- Få styr på tankerne
- Ikke at have tid eller ikke at tage tid
- Når du siger ja, siger du samtidig nej
- ”Pyt”, ”jeg skal lige”, ”plejer”

Overvejelser over eget stressniveau samt evt. handleplan

Introduktion til Positiv Psykologi

- Historie og ophavsmand
- Hvad er Positiv Psykologi
- Positiv Psykologi contra traditionel Psykologi
- Hvad kan vi bruge det til

Fem elementer i trivsel/lykke

- Positive emotioner
- Engagement
- Mening
- Præstation
- Relationer

Fokus på positive emotioner – det behagelige liv

- Taknemmelighed
- Venlighed
- Sammenhængen mellem tanker, følelser og adfærd

Fokus på engagement - det engagerede liv

- Styrker og vigtigheden af at bruge sine styrker

Arbejde med styrkekort samt resultat af test

Dag 3

Godmorgen – refleksion

Eksempel på meditation

Arbejdet med styrker fortsættes

Flow – hvorfor er det vigtigt, og hvordan opnår vi det?

Fokus på mening – det meningsfulde liv

- Mening i livet – mening i arbejdslivet

- Hvordan kan jeg som leder hjælpe medarbejdere til at finde frem til deres motivation/indre drivkraft i.f.m. stress, udbændthed m.v.

Stressrelateret vækst

- Hvad skal der til, for at vi udvikler os og bliver stærkere af modgang?

Positiv psykologi på arbejdspladsen

Personlig plan og indsatsområder

Evaluerings og afslutning ■

Praktiske oplysninger:

Tid og sted:

Den 26. november 2018 kl. 12.00 - den 28. november 2018 kl. 12.30 (inkl. frokost)
Best Western Plus Hotel Svendborg
Centrumpladsen 1, 5700 Svendborg

Kursusledere

Kirkegårdsleder Uffe Strandberg Larsen, Taastrup Nykirke
Kirkegårdsleder Tommy Nilsson, Herstedvester Kirke

Pris for deltagelse

Kr. 8.200,-

Prisen er inkl. moms

Tilmelding er bindende. Der kan foretages afmelding mod betaling af afmeldingsgebyr kr. 500,00 indtil 6 uger før kursets første dag. Herefter betales den fulde pris.

Tilmelding - inden den 24. september 2018

Ønsker du at tilmelde dig kurset eller har du spørgsmål, så kan du kontakte vores kursusledere på kursus@danskekirkegaarde.dk eller på telefon: Uffe Strandberg Larsen 30 78 79 50, Tommy Nilsson 21 77 14 72.

Se mere

på FDk's hjemmeside: www.danskekirkegaarde.dk

Lyng Naturgødning ApS

e-muld

**Muld • Spagnum • Barkflis • Træflis
Topdressing • Grus • Granitskærver**

*Levering med lastbil eller afhent selv
Container udlejning*

www.l-n-g.dk

Slangerupvej 16 • 3540 Lyng • 48 18 73 50

- også i bigbags

KURSUSTILBUD:

KREMATORIEKURSUS 2018

Af Tommy Christensen
tcchristensen@outlook.dk

De praktiske lektioner foregår på krematoriet i Svendborg.

I dagene 30. oktober til 2. november 2018 afholdes det årlige krematoriekursus på Danhostel i Svendborg.

DKL Inviterer igen krematoriemedarbejdere og alle i branchen på et kursus hvor man, hvis man er nyansat i krematoriebranchen, grundlæggende bliver klædt på til både de tekniske, etiske og menneskelige udfordringer der følger med sådan en ansættelse.

Kurset henvender sig også til rutinerede krematorieansatte, med relevante opdateringer af alt hvad der rører sig i branchen. Kurset veksler imellem teoretiske og praktiske lektioner, og der udleveres kompendium og der udstedes kursusbevis til deltagerne. De praktiske lektioner foregår på Svendborg krematorium og de teoretiske på Svendborg Vandrehjem/Danhostel.

Der er 3 overnatninger og fuld forplejning under kurset, hvor der også om aftenen er et planlagt program af både faglig og social karakter.

Værdien af den faglige udveksling af tanker og ideer omkring de forskellige måder at gribe tingene an på i de forskellige forvaltninger, er slet ikke at kimse ad og det foregår ofte over aftenkaffen. En anden værdifuld ting er, at man får sat ansigt på, og etableret et netværk.

Et detaljeret kursusprogram udgives senere på året, og der er plads til 20 kursister.

Deltager gebyr er 10.000,- inklusive moms.

Tilmelding er efter først til mølle princippet, så tilmeld jer allerede nu på admin@dkl.dk ■

KURSUSTILBUD:

ENERGISEMINAR FOR KREMATORIEBRANCHEN

NFKK

I dagene 8. – 9. november 2018 afholder NFKK – Det nordiske forbund for kirkegårde og krematorier – et seminar, der er rettet mod krematoriebranchen.

Seminaret, der afholdes i Stockholm, omhandler flg. emner:

- Brændselstyper - miljøspekter og erfaringer med drift
- Energiforsyning – sol, vind og vand
- Varmegenindvinding – hvordan og til hvad kan overskudsvarmen bruges
- Arbejdsmiljø – nye risici

- o Radioaktive implantater
- o Støv
- o Varme askeskuffer

Seminaret afholdes på Hotel Scandic Klara, Slöjdgatan 7 i Stockholm og varer fra frokost d. 8. november til frokost d. 9. november, med en fælles middag om aftenen d. 8. november.

Det endelige program kommer snart, men reservér dato'erne allerede nu! ■

Ole Rømers Vej 1 B-C • 9870 Sindal • www.norcar.com • tlf. 9621 9020

755xc - a6020 - a6026 - a6226 - a7236 - a7545

MINILÆSSERE

Stabilitet

Service venlig

Ergonomisk

a6020

a6226

a6026

755

Knækstyret maskine med ekstrem snæver vende radius, konstrueret med henblik på god ergonomi og med førerens sikkerhed i højsæde, og nem betjening. Vores maskiner overholder alle gængse stillede sikkerheds krav, og mere til.

Norcar har 50 års erfaring i produktion af maskiner og anvender kun de bedste komponenter. Norcar kan tilbyde et stort redskabs program.

KONTAKT OS FOR EN UFORPLIGTENDE DEMO HOS JER.

KATO-IHI minigravere

Salg - service - reservedele

KATO-IHI 12VXE

1260 kg · Motor 13 HK · Udskydelige bæltter 870/1130 mm
Japansk kvalitet · Servo proportional joystick

Følg os på Facebook

KATO IHI

Kontakt Vagn Hansen 23 67 88 44 (Sydjylland) eller Brian Sandfeld 24 81 44 88

BRDR. HOLST SØRENSEN A/S
FOR FREMTIDENS LANDBRUG, BYGGE & ANLÆG

TLF. 76 88 44 00 · WWW.BHSRIBE.DK

Champost®

Møglækkert til haven

SPAR ARBEJDS- TID OG MINIMER OMKOSTNINGER TIL GØDNING

AFDÆK MED CA. 5-7 CM JORDFORBEDRING
OM FORÅRET OG MIMMER
UKRUDT.

CHAMPOST JORDFORBEDRING ER
EN LANGTIDSVIRKENDE ORGANISK
GØDNING.

VORES JORD ER LAVET PÅ HESTEMØG.
100 % ORGANISK.
KOMPOSTERET OG SALMONELLA-FRI.

NYT
PRODUKT

KIRKEGÅRDS-
STEN GRÅNIX

BIÛBAG / 1 TONS
SÆKKE / 20 KG

KØB DINE PRODUKTER DIREKTE HOS OS.

Champost® | Gærupvej 11 | 7752 Snedsted | Tlf.: 96191880 | e-mail: hg@champost.dk

Transportere el – benzin – diesel
250 – 1200 kg lasteevne

Vacuumsuger flere modeller

NICODAN

Nicodan Teknik Aps Lysemosen 25, DK – 8600 Silkeborg
Tlf 8757 2055 www.nicodan.dk info@nicodan.dk

Professionel rod-, stød- og stubfræsning gennem 34 år

Hækfræsning

er et af vore mest efterspurgte fræseprodukter når man skånsomt og effektivt vil fjerne rødderne fra et vildvokset buskads eller en gammel hæk.

Hasselholm AB - Box 263 - SE-441 25 Alingsås
Tel. +46 (0)322-502 90 Fax +46 (0)322-551 80 -
www.hasselholm.se - info@hasselholm.se
Vort gratisnummer: 80 88 12 16

Grillo®

FX 20 Zero Turning

Nyeste frontmonterede Zero Turning klipper.
Hurtigt skift fra bioklip til bagudkast.

Grillo FD 450

FD450 med 113 cm. frontmonteret klippe-bord, 450 liters opsamler.
Leveres med højtip.

Professionelle løvsugere og vertikalskærere

Se hele vort store program på www.kiba.dk

KIBA
PARKMASKINER

Skolevej 30 · 8960 Randers SØ
Tlf. 70 25 00 20 · info@kiba.dk

ANNESTAUSHOLM
Landskabsarkitekter

Skovafsnit på kirkegård

Kirkegårde

- Helhedsplaner, udviklingsplaner og driftsplaner

Kontakt os for en uforpligtende samtale

www.annestausholm.dk
Tlf. 46 40 27 71 - afs@annestausholm.dk

TONNY LOHMANN JENSEN

Af Tonny Lohmann Jensen, tlj@horsenskirkegaarde.dk
Kirkegårdsassistent, Horsens Kirkegårde

Jeg blev uddannet som anlægsgartner i 1989, og blev ansat ved Horsens kirkegårde i oktober 1994, som gartner på Østre kirkegård.

Horsens kirkegårde driver 3 bykirkegårde med et samlet areal på ca. 25 hektar. Nordre kirkegård er den ældste og er anlagt i 1835 i midtbyen, den er på 3 hektar og beskæftiger 4 gartnere. På Nordre er vores administration beliggende, her er der ansat tre kontormedarbejdere, samt vores Kirkegårdsleder Dennis G. Næser.

Østre Kirkegård er anlagt i 1876 og har et areal på ca. 7 hektar. På Østre er der ansat 8 gartnere og kirkegårdsassistent Per Krabbenhøft, som er på orlov til han i nær fremtid skal på pension.

Vestre kirkegård er anlagt i 1939 og har et areal på 15 hektar. På Vestre er der opført et kapel af Viggo Norm i 1939, med krematorie i kælderen. I 1989 byggede man et nyt krematorie på Vestre, med 2 ovne. På Vestre er der 8 gartnere, som varetager det grønne, kapellet og krematorietjenesten. Derudover har vi en rengøringsassistent ansat til kirkegårdens bygninger, samt en ubesat gartner- elevplads pt. Så alt i alt er der 27 ansatte ved Horsens kirkegårde. Horsens kirkegårde ejes af de 3 bysogne Klostersogn, Vor frelser sogn og Sønderbro sogn. Herfra er der repræsenteret medlemmer til vores foretningsudvalg og bestyrelse.

Jeg nyder at have mange ansvarsområder og synes det er spændende at være en del af udviklingen på kirkegårdene og i krematoriet.

Krematoriet ligger på Vestre Kirkegård og blev bygget i 1989.

PROFIL > TONNY LOHMANN JENSEN

Profil

Jeg blev uddannet som anlægsgartner i 1989. Jeg er 49 år, gift og bor på en lystejeendom nær Gudenaåens udspring ved Tørring. Jeg har 2 børn på 18 og 21 år, og min fritidsinteresse er jagt.

Jeg blev ansat ved Horsens kirkegårde i oktober 1994 på Østre kirkegård som gartner. Her har jeg været tillidsmand og blev stedfortræder for kirkegårdassistenten indtil juni 2010. Den 1. juni 2010 blev jeg ansat som assistent for Vestre og Nordre kirkegård, med ansvar for kapel, krematorie og personalet på de 2 kirkegårde.

Mit arbejdsområde

Som assistent er mit arbejdsområde den daglige personaleledelse af gartnerne på alle 3 kirkegårde. Jeg har i år fået Østre lagt til mit område, da Per Krabbenhøft har valgt at gå pension i nær fremtid. Jeg afholder MUS-samtaler med gartnerne og står for kursus og ferieplanlægningen, samt indkøb af diverse værktøj, maskiner og meget andet.

Jeg varetager også salg af gravsteder til kunder, hvor god rådgivning er vigtig. Gravstedsvalget tegnes jo for mange år i fremtiden, og det er vigtigt at sikre at de er indforståede med eventuelle servitutter på gravstedet. Ligeledes er jeg behjælpelig med tilbudsgivning på anlægning og GIAS aftalerne.

Jeg arbejder tæt med kirkegårdslederen som sparringspartner i form af ledermøder, SU-møder, planlægning, projekthåndtering, tilsyn, personalesituation og udviklingsplanerne. Jeg har ligeledes ansvaret for krematoriet, hvor vi er i gang med at projektere en filterlinje mere, da antallet af kremationer stiger støt år efter år. Vi har 2 ovne men kun et filter. I 2010 havde vi ca. 1.100 kremationer og i 2017 havde vi 1.750 kremationer.

Jeg har også tjeneste i kapellet til bisættelser og begravelser. Jeg holder foredrag for konfirmander og når der er virksomhedsbesøg. De besøgende ser vores kapel med det gamle krematorie i kælderen, hvor vi har åbnet et lille museum om kirkegårdene i Horsens. Her fortæller jeg om kirkegårdens historie, og vi ser også lige vores columbarium, en gravstedsform, der ikke er så udbredt på de danske kirkegårde. Derefter slutter vi af i vores nuværende krematorie, så man kan se udviklingen og hvordan arbejdsmiljøet er forandret.

Et alsidigt job

Mine arbejdsdage er meget forskellige og jeg nyder det at have mange ansvarsområder. Jeg sætter stor pris på kundebetjeningen, og det at få gravstedsalget udført med stor omhu, er en vigtig ting til de sorgramte efterladte familiedlemmer. Jeg finder det interessant at følge kirkegårdenes

forandringer og udvikling, samt det at have indflydelse på kirkegårdens udtryk.

Endvidere er jeg begejstret for krematoriedelen, og dens miljøudvikling gennem de seneste 8 år med filterprocessen. Det at have et tæt samarbejde med krematoriepersonalet, og sikre at kølerumskapaciteten er tilstrækkelig og at tidsfrister overholdes, er spændende og udfordrende i disse opgangstider i krematoriet. Via vores arbejde styrkes også kontakten med de bedemænd og præster vi er i daglig dialog med.

I hverdagen er arbejdet med gartnerstaben spændende at følge, lige fra udvikling, udfordringer, vejrets vækstpåvirkninger, konfliktløsning, periodisk arbejdspress, evne og vilje til samarbejde, samt det at sikre at det faglige niveau styrkes. Bygge og anlægsprojekter er også noget Horsens kirkegårde regelmæssigt har gang i. Inden længe skal vi igangsætte en natur skovkirkegård på Vestre under de næsten 100 år gamle bøgetræer. Et projekt vi lægger vægt på snarligt skal igangsættes og som kan aflaste de anonyme fællesgrave.

Alt i alt er assistentstillingen for mig spændende, udfordrende og et hverv jeg trives i. Jeg sætter pris på dette hverv og glæder mig over livet på kirkegårdene og ser frem til mange år endnu, inden jeg selv indtager den jyske muld.

God sommer ☺

Krigergraven på Nordre Kirkegård er for de faldne soldater fra de slesvigske krige i 1848-50 og 1864.

Tekst og foto: Tommy Christensen,
tcchristensen@outlook.dk

”FØNIX-REDEN” PÅ SVENDBORG ASSISTENS KIRKEGÅRD

I 2009 blev 5. september til national flagdag til ære for de udsendte i Danmark og alle offentlige instanser blev opfordret til at markere denne højtidelighed.

Svendborg kirkegårde, som i forvejen hvert år markerer og højtideligholder 1864, 1. og 2. Verdenskrig og Kristi himmelfarts dag, blev opfordret til at være vært for denne markering i Svendborg.

Da vi som sagt bruger megen energi og lægger en stor indsats i Kristi himmelfarts dag og har gjort det lige siden 1867, drøftede vi i komiteen til bevarelse af ”Krigergravene på Svendborg Assistens Kirkegård” om ikke det kunne være en god ide at skaffe midler til en skulptur, der hver dag skulle ære dem der tager ud i verden og lægger en stor indsats i at gøre denne verden til et bedre sted at leve i. Svendborg kirkegårdsbestyrelse, samt en stor lokal virksomhed, sponserede således en meget smuk skulptur, skabt af en meget dygtig lokal billedhugger, Søren Vest. Skulpturen blev opsat på et smukt sted på byens gamle kirkegård.

Vi fejrer således de udsendte hver dag og fritager os derved for et årligt arrangement den 5. september. Troede vi! Alle de lokale soldaterforeninger, som deltog i en megen stor højtidelighed ved afsløringen af dette smukke monument i 2009, med deltagelse af daværende forsvarsminister Søren Gade, syntes at det efterfølgende var lidt kedeligt og tamt uden en årlig markering, så det blev straks indført på efterbevilling med faner, optog og festivitas som sig hør og bør, ligesom på Kristi himmelfarts dag.

Det er en meget smuk skulptur i granit og bronze over temaet ”Fugl Fønix”, som hvert 500 år lægger et æg i en rede i den glohede ørken, og efterfølgende brænder til aske og genopstår med fornyet kraft og styrke. Det var en lidt dyr skulptur, så vi spurgte kunstneren, om ikke der kunne opnås lidt rabat hvis vi hjalp til med kompositionen. Det fik vi lov til, og sparede derved et klækkeligt beløb.

En opgave man kun tør binde an med, når man har dygtige medarbejdere. ■

Billedserien fortæller om processen med opsætning af skulpturen og anlægget af pladsen rundt om.

KORT NYT

1

Døden og sælgerne

Under denne overskrift - Death and the salesmen - har The Economist fra 31. marts 2018 set på begravelsesforsikringer og forudbetalte begravelser i Storbritannien og USA.

Det er et voksende marked: Således har 1,3 mio. briter forudbetalt for bedemandsydelser, i 2005 var der bare 400.000. Det anslås at yderligere 2,5 mio. har en begravelsesforsikring.

The Economist er kritiske overfor disse ydelser. Som eksempel nævner de, at generelt bliver forsikringstagerne ældre end de selv tror - og derfor betaler mere i præmie end de nogensinde kan få udbetalt. Et eksempel er en forsikringstager, som gennem årene betalte 10.000 £ i præmie på en forsikring med max. udbetaling på 2.500 £. Kirkegårdens redaktion kender ikke detaljerne i dette marked i Danmark - hvor mange forudbetaler for bedemandsydelser? Hvordan ser markedet ud for begravelsesforsikringer? Afdækningen i The Economist tyder på at de, der vil have styr på egen død og begravelse, får lov at betale overpris.

2

Radioaktive medikamenter og kremering

Sveriges Kyrkogårds- og Krematorieförbund (SKKF) har gennemført de første forsøg, hvor et kødstykke blev brændt sammen med en kiste og en kendt mængde af et radioaktivt stof. De radioaktive stoffer, der blev testet var Teknetium-99, som anvendes til cancer-diagnostik, og har en meget kort halveringstid på bare 6 timer. Desuden blev der lavet forsøg med Jod-131, der har halveringstiden 8 dage og anvendes mod cancer i skjoldbruskkirtlen.

Konklusionen på forsøget er, at langt hovedparten af de radioaktive stoffer kan genfindes i/på murværket i ovnen, i filteret samt i asken. Jod og Teknetium opfører sig ikke ens, således genfandt 20% af Teknetium i asken, men kun 1% af Jod-131.

I luften i ovnrummet kunne ingen radioaktivitet påvises - og det er den gode nyhed for krematoriemedarbejderne. SKKF konkluderer at der er behov for flere undersøgelser, men at der under normal drift ikke er nogen risiko forbundet med kremering af afdøde, der har fået radioaktiv medicin.

Kilde: Kyrkogården 2/2018.

3

World Rose Convention 2018

Rosen-elskere fra hele verden stævner sidst i juni mod København, hvor Rosenselskabet afholder Verdenskonvent i år, fra 28. juni til 4. juli. På konventets første dag er der åbningsceremoni på Københavns rådhus, hvor kronprinsesse Mary skal navngive en ny rosenort. Efter rådhuspandekagerne går deltagerne til Rosenborg slot, og besøger haverne.

Programmet veksler mellem foredrag og ekskursioner - og der er flere dages program både før og efter selve kongressen - der er virkelig kælet for deltagerne, hvor flertallet kommer fra lande uden for Skandinavien.

Se hele programmet og link for tilmelding på www.wrc2018.dk.

4

Velkommen til nye kolleger

Bjarne Christensen er tiltrådt som kirkegårdsleder den 1. juni på Vinderød Kirkegård.

Anders Christensen er tiltrådt som Kirkegårdsleder ved Skive Kirkegårde.

Thomas Helenius er tiltrådt som Kirkegårdsleder ved Høbro Kirkegårde.

Charlotte Nordman er tiltrådt som Kirkegårdsleder ved Grøndalslund Kirkegård.

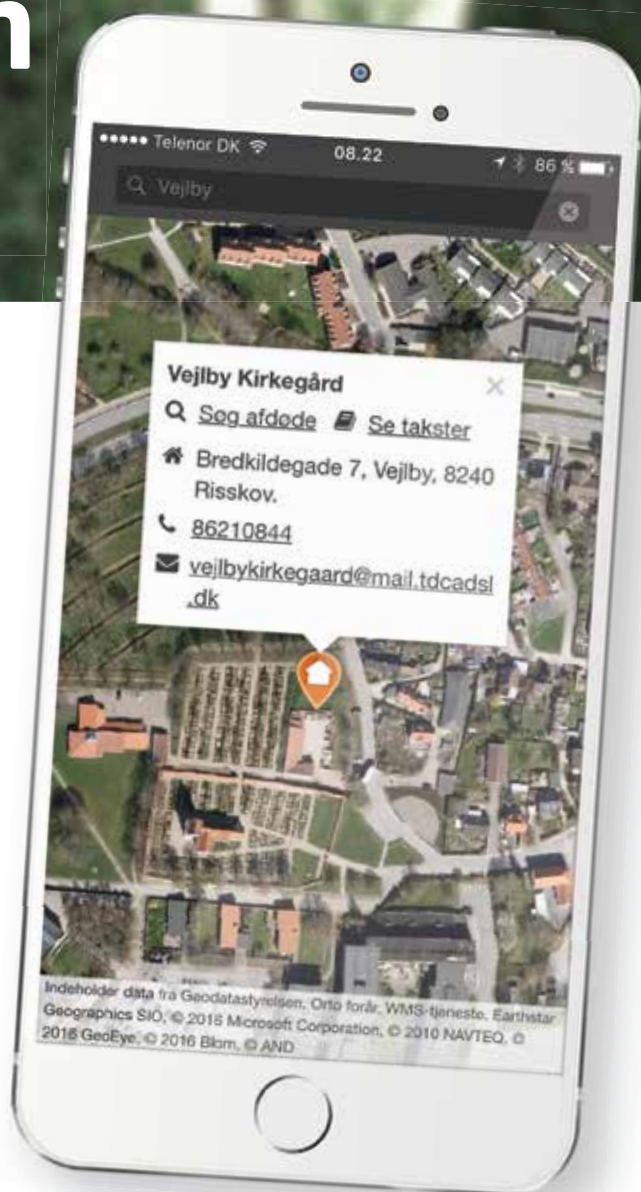
Find gravsted Gratis app til din smartphone

Gør det let for kirke- gårdens besøgende

En GRATIS service, som alle kirkegårde kan tilmelde sig. På www.findgravsted.dk eller via den nye app vises placeringen af alle kirkegårdens gravsteder, samt takster og kontaktoplysninger.

Fås til både Android og iPhone (iOS).

Nu med over
1000 tilmeldte
kirkegårde

**Kontakt EG Brandsoft
på 9928 3565, og få en
gratis demonstration.**

KALENDEREN

27. august 2018

Kirkegårdsmissen

Kirkegårdsmissen afholdes ved Lødderup Kirke, Harrehøjvej 56, 7900 Nykøbing Mors. Der vil være udstillinger fra leverandører, der alle har relevans til kirkerne og kirkegårdene i Danmark. Gratis adgang. Se mere på www.kirkegaardsmissen.dk eller på facebook: Kirkegårdsmissen på Mors.

3. - 5. september 2018

Årsmøde for FDK og DKL

Årsmødet 2017 afholdes på Hotel Søpark i Maribo. Tilmelding på www.danskekirkegaarde.dk senest d. 15. juni.

2. - 4. oktober 2018

Lederkursus – Modul 2 - på Best Western Hotel i Svendborg

FDK afholder kurset 'Lederen og medarbejderne' (modul 2). Se mere på FDK's hjemmeside www.danskekirkegaarde.dk. Tilmelding på mail: kursus@danskekirkegaarde.dk

8. - 9. november 2018

Seminar for krematoriebranchen

NFKK afholder seminar på Hotel Scandic Klara i Stockholm. Emnerne er bl.a. anvendelse af overskudsvarme, energiforsyning og arbejdsmiljø i krematoriet. Se mere herom i bladet.

26. - 28. november 2018

Kursus i Stresshåndtering og positiv psykologi

FDK afholder kurset "Stresshåndtering og positiv psykologi" på Best Western Hotel i Svendborg. Underviser er konsulent og coach Anni Kirk. Kurset henvender sig bredt til alle. Se mere her i bladet eller på FDK's hjemmeside www.danskekirkegaarde.dk. Tilmelding senest den 24. september på mail: kursus@danskekirkegaarde.dk

5. - 7. marts 2019

Lederkursus – Modul 3 - på Best Western Hotel i Svendborg

FDK afholder kurset 'Lederen som forhandler og konfliktløser' (modul 3). Se mere på FDK's hjemmeside www.danskekirkegaarde.dk. Tilmelding på mail: kursus@danskekirkegaarde.dk

7. marts 2019

Kirkegårdskonferencen på Hotel Nyborg Strand

Kirkegårdskonferencen afholdes på Hotel Nyborg Strand.

7. - 9. oktober 2019

Lederkursus – Modul 4 - på Best Western Hotel i Svendborg

FDK afholder kurset 'Personalejura, forvaltning og økonomistyring' (modul 4). Se mere på FDK's hjemmeside www.danskekirkegaarde.dk. Tilmelding på mail: kursus@danskekirkegaarde.dk

8. - 10. september 2021

Nordisk Kongres

I 2021 afholdes den Nordiske Kongres i Finlands tredje største by Tampere (Tammerfors).

CRONI MINILÆSSER

DANSK DESIGNET KVALITETSMASKINE

MED UNIK SERVICE, & LAVE DRIFTSOMKOSTNINGER

Den Dansk designet Croni minilæsser er multifunktionel og fleksibel. Skift hurtigt og nemt redskab på maskinen, og opnå flere funktioner.

Med sit lave tyngdepunkt, store frihøjde, antispin, og brede på kun 78 cm, egner Croni minilæsser sig særdeles godt til kirkegårdens smalle gange.

MODEL	L 80	LH 80	LH 110
Længde	226 cm.	226 cm.	239 cm.
Bredde	78 cm.	78 cm.	78 cm.
Højde	197 cm.	197 cm.	197 cm.
Egenvægt	940 kg.	940 kg.	1160 kg.
Løftehøjde	235 cm.	275 cm.	275 cm.
Løftekapacitet	800 kg.	800 kg.	1100 kg.
Tiplast	580 kg.	580 kg.	720 kg.
Hydrauliktryk	210 bar	210 bar	210 bar
Hydraulikflow	45 liter/min	45 liter / min	45 liter /min
Motor Kobota	26 HK	26 HK	26 HK
Hjulstørrelse	5.75-12	5.75-12	23-8.5-12

RING FOR YDERLIGERE OPLYSNINGER

Dansand

DSN A/S · N.A. JENSENSVEJ 1, TORNBY · 9850 HIRTSHALS · TLF. 96 56 41 00

E-MAIL: INFO@DANSAND.COM · WWW.DANSAND.COM

Alle priser er eks. moms og fragt. Forbehold for trykfejl & prisstigninger.

Foreningen af Danske Kirkegårdsledere

Formand:

Jens Zorn Thorsen, Vejle Kirker og Kirkegårde
E-mail: jzt@vejle-kirkegaarde.dk
Tlf: 29 41 86 91

Sekretariat:

Foreningen af Danske Kirkegårdsledere
Springbakken 1, 9230 Svenstrup J.
E-mail: kontor@danskekirkegaarde.dk
Tlf: 60 53 59 00

Se mere på www.danskekirkegaarde.dk

Fremsendelse af annoncer og artikler

Annoncer (reproklart materiale) skal helst afleveres som PDF-filer, for at undgå fejl i forbindelse med annoncens opsætning i bladet.

Billeder, der skal ledsage artikler, skal helst ikke lægges ind tekstdokumentet, men sendes separat i den originale opløsning. Det giver en bedre billedkvalitet i det trykte blad.

Danske Krematoriers Landsforening

Sekretariat:

Viborgvej 10
7500 Holstebro
Tlf. 40 13 02 23
E-mail: admin@dki.dk

Formand:

Tom Olsen, Fælleskrematoriet i Ringsted
Tlf. 26 86 02 01
E-mail: tomo@km.dk

Næstformand og teknisk udvalg:

Erik Bach, Aarhus Kirkegårde
Tlf.: 89 40 27 60 – 29 20 81 58
E-mail: eb@aarhus.dk

Kursusudvalg:

Erik Bach, Aarhus kirkegårde
Tlf. 89 40 27 60 – 29 20 81 58
E-mail eb@aarhus.dk

Tommy Christensen

Tlf. 20 41 61 86
E-mail: tchristensen@outlook.dk

Se mere på www.dki.dk

Tidsskriftet 'KIRKEGÅRDEN'

Udkommer 6 gange årligt i samarbejde mellem FDK – Foreningen af Danske Kirkegårdsledere og DKL – Danske Krematoriers Landsforening

Oplag: 1.150 stk.

Abonnement

Pris: 336,- kr. pr. år (400,- kr. pr. år for abonnenter udenfor Danmark)
Bestilling eller ændring af abonnement sendes til kontor@danskekirkegaarde.dk

Kontakt:

Lene Halkjær Jensen, Humlebæk Kirkegård
Tlf. 2624 7228 – E-mail: lene.bladet@mail.dk

Udgivelser og deadlines i 2018 / 2019

Nr. 4, august 2018	20. juli 2018
Nr. 5, oktober 2018	15. september 2018
Nr. 6, december 2018	15. november 2018
Nr. 1, februar 2019	15. januar 2019
Nr. 2, april 2019	20. marts 2019
Nr. 3, juni 2019	20. maj 2019

Bladet forventes at udkomme ca. en måned efter deadline.

Annoncepriser

1 side	kr. 3.500,-
1/2 side	kr. 2.500,-
1/4 side, stående	kr. 1.500,-
1/4 side, liggende	kr. 1.500,-
1/8 side	kr. 1.000,-
Visitkort	kr. 900,-

Ved 3 indrykninger pr. år gives 5 % rabat
Ved 6 indrykninger pr. år gives 10 % rabat
Priserne er eks. moms.

FRA REDAKTIONEN

Overenskomsten for de kommende 3 år faldt endelig på plads, og både strejke og lockout på vort område er afblæst, da FDK har stemt ja til overenskomsten. Frokost-pausen blev sikret, og en pæn generel lønstigning blev det også til. Der blev dog ikke mange kroner til overs, til de specifikke forhandlinger indenfor FDK's regi, som bl.a. bruges til at hæve lønrammen eller forhandle særlige tillæg for de enkelte kirkegårdslederstillinger.

Foråret startede koldt, men maj måned har nu slået alle varme- og solskinsrekorder. Det ses også på kirkegårdene; plænerne er ikke helt så grønne, som de plejer at være

– og man skulle være hurtig, hvis man ville nå at nyde Rhododendronernes blomsterflor. Igen er der lavet om på arbejdsopgaverne på kirkegården: Hvor maj som oftest byder på travlhed med at få has på ukrudtet, kan vi nu i stedet bruge noget af tiden på at vande – hvor det stadig er tilladt...

Hvis du ikke allerede har gjort det – så meld dig til FDK's og DKL's årsmøde d. 3. – 5. september i Maribo. Årsmødet er et godt forum for udveksling af erfaringer og udfordringer, og giver nye kolleger en god mulighed for at skabe et netværk.

Redaktionen ønsker alle en god sommer ☺

Fornyelse med respekt for tradition siden 1982

- Se flere produkter på www.jessing.eu

